

Plan mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling för Mogärdeskolan

Dokumenttyp:	Handlingsplan
Beslutad av:	Grundskolans ledningsgrupp (2022-07-05)
Gäller för:	Grundskola (inklusive fritidshem och förskoleklass)
Giltig fr.o.m.:	2022-07-05
Dokumentansvarig:	Rektor

Uppföljning och utvärdering av föregående års plan

För att veta om genomförda åtgärder har haft effekt och om målen har uppnåtts, så bör verksamheten följa upp och utvärdera genomförda åtgärder. Om målen inte har uppnåtts kan skolenheten behöva vidta ytterligare åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling och diskriminering.

Beskriv hur förra årets plan har utvärderats

Förra årets plan har utvärderats i arbetslagen. En kartläggning utifrån diskrimineringsgrunderna har genomförts med samtliga elever i åk.1-6. Trygghetsrådet har återkommande analyserat kränkingsärenden samt hur målen i planen uppnåtts.

Ange vilka som har varit delaktiga och samverkat i utvärderingen

- Elever
- Arbetslag
- Elevhälsoteam
- Trygghetsråd

Vad visar resultatet?

Under hela året har det funnits styrd rastaktivitet under förmiddagens rast. Eleverna har haft möjlighet att delta och gjort detta i olika omfattning. Uppfattningen är att detta har upplevts positivt. Klasslärare har aktivt arbetat förberedande genom att tillsammans med eleverna planera för rasten. Ett exempel är att elever har delats in i bestämda basgrupper där alla har någon att vara med. Målet kan inte anses vara fullt uppnått, då skolpersonal fortsatt upplever att rasten är ett orosmoment.

Elevernas upplevelser kring skolans olika miljöer har skannats av. De miljöer som

upplevs otrygga är därigenom kända och möjliga att åtgärda. Här finns behov av ett arbete som kvarstår över tid.

Det pågår ett arbete med innebörden av att ingå i ett socialt sammanhang. Skolans ordningsregler har gjorts kända för eleverna och varje klass har upprättat klassgemensamma regler. För att öka förståelsen hos den enskilda eleven kring sociala händelser kan metoden *ritprat* användas. Under läsåret har personalens kännedom om metoden ökat.

På sociala medier förekommer en tuff jargong, hårda ord, konflikter och kränkningar. Flertalet händelser sker utanför skoltid men påverkar skoldagen. Händelserna hanteras av klasslärare och/eller EHT-team. Generellt, eller på förekommen anledning, sker ett arbete kring hur man på ett ansvarsfullt sätt hanterar sociala medier.

Ett trygghetsråd har organiserats. Möten har skett ca 3 ggr/termin. Fortsatt utveckling krävs.

Det kartläggande underlaget bygger till stor del på en enkät samt klassens kvalitetsrapport (KKR). Frågorna i enkäten är kopplade till diskrimineringsgrunderna.

Har målsättningarna uppnåtts?

Se ovan

Främjande och förebyggande åtgärder

Fritidshemmet, förskoleklassen och grundskolan ska arbeta med aktiva åtgärder för att motverka att kränkningar, trakasserier och diskriminering sker. Aktiva åtgärder är ett förebyggande arbete för att inom en skolenhet främja lika rättigheter och möjligheter för alla barn. Observera att följande områden ska inrymmas i åtgärderna:

- kränkande behandling
- kön
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- könsidentitet eller könsuttryck
- ålder

Det förebyggande arbetet handlar om att undanröja risker för att barn/elever kan bli utsatta för kränkande behandling eller diskriminering inom ramen för verksamheten. Arbetat handlar **inte** om att åtgärda problem som redan har uppkommit i ett enskilt fall, utan om att förebygga att barn kränks, diskrimineras eller på annat sätt får begränsade möjligheter inom skolenheten.

Beskriv vilka åtgärder och insatser som sker för att främja och förebygga lika rättigheter och möjligheter för alla barn.

Skolan har ett elevhälsoteam som möts varje vecka. I teamet ingår specialpedagog Karin Blomander, kurator Evelina Jarl, skolsköterska Eva Ljungman och rektor Maria Sparre. Genom de olika kompetenserna finns möjlighet att bidra till en helhetssyn.
Ansvarig: rektor

Ett av teamets syften är att arbeta med att stödja elever i behov. Detta sker bland annat genom att stödja pedagogerna, vilka har den dagliga kontakten med eleverna. Teamet finns också som stöd vid akuta situationer.
Ansvarig: rektor

Elevinflytande sker bland annat genom organiserade klass- och elevråd. Här ges eleverna möjligheten att delta i det förebyggande arbetet mot kränkande behandling.
Ansvarig: rektor och personal

Rutin för kränkningsärenden återkommande under läsåret. Detta i syfte att medvetandegöra alla pedagoger om sitt ansvar när det gäller arbetet kopplat till kränkningar. Arbetslagen har som en återkommande punkt, att under sina träffar gå igenom aktuella kränkningsärenden. Detta med avseende på hantering samt vilka insatser som behöver göras av arbetslaget.
Ansvarig: rektor, specialpedagog och representanter i Trygghetsrådet

För att öka tryggheten och minska risken för kränkningar finns rastvärdar ute på alla raster enligt ett särskilt schema. Det finns även rastvärdar på skolgården mellan kl.07.50-08.10. Rastvärden bär väst i signalfärg för att vara lätt att identifiera.

Ansvarig: rektor och personal

Varje år revideras skolans ordningsregler. Det är sedan klasslärarens och ansvarig fritidspedagogs uppgift att bearbeta och problematisera innebörden av dessa tillsammans med eleverna. Detta ska ske under skolårets första dagar.

Ansvarig: rektor och personal

I alla sammanhang används bestämda platser för eleverna. Eleverna ska alltid veta vad som är nästa steg oavsett om det är fri lek, matematik eller att gå på lunch.

Förförståelse gynnar alla och skapar en trygghet.

Ansvarig: personal

För att skapa trygghet i omklädningsrummet har eleverna givna platser. Vid varje läsårsstart har idrottsläraren en genomgång av vilka rutiner som gäller för omklädning och hygien. Inför förflyttningar bedöms elevernas behov av att följas av vuxen. Därefter vidtas lämpliga åtgärder.

Ansvarig: personal

Aktiviteter och friluftsdagar planeras för att alla elever ska kunna delta.

Utgångspunkten för hur aktiviteten formas, tas i eleven. Tillgänglighet ska skapas för alla.

Ansvariga: de som planerar och genomför aktiviteten.

Kartläggning och undersökning av risker och hinder samt analys av orsaker

Syftet med kartläggningen är att identifiera risker för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling i verksamheten. De problem- och riskområden som identifieras ska ligga till grund för planeringen av de åtgärder som ska genomföras för att förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Kartläggningen bör inte bara omfatta förekomsten av trakasserier och kränkande behandling, utan även en översyn av den egna organisationen på såväl, individ-, som grupp- och verksamhetsnivå. Verksamheten kan genom sin organisation, regler, gruppindelningar och andra inslag oavsiktligt medverka till att diskriminering uppstår.

Rutiner och regler behöver därför ses över för att minimera risken för att det uppstår strukturer som bidrar till kränkningar eller diskriminering.

Kartläggningen ska innefatta risker och hinder för lika rättigheter och möjligheter avseende

- kränkande behandling
- kön
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- könsidentitet eller könsuttryck
- ålder

Beskriv hur kartläggningen har genomförts och vilka som har deltagit

Verksamhetens kartläggning baseras framförallt på tre underlag.

- Trivselenkät i grundskolan. Den genomfördes av specialpedagog och skolkurator. Frågor ställdes muntligt till varje elev. Svaren sammanställdes för varje årskurs och för skolan som helhet. Enkäten besvarades av skolans samtliga elever i åk.1-6, 171 elever.
- Klassens kvalitetsrapport (KKR)
- Kränkningsärenden enligt kommunens rådande rutin
- Elevhälsoteamets och Trygghetsrådets regelbundna möten

Beskriv resultatet av kartläggningen – hur ser nuläget ut när det gäller risker och hinder för kränkningar, trakasserier och diskriminering?

En stor majoritet av eleverna visar att de trivs. 99% bedömer trivseln som bra eller mycket bra.

Kartläggningen visar att språksvårigheter är en faktor som påverkar förståelsen och uttrycksförmågan i samspelet med andra. En mängd av de kränkningar som framkommit, kan ha/har sin grund i kommunikationssvårigheter. När man inte förstår eller kan uttrycka sig finns det risk för att man tolkar och reagerar utifrån sina egna

referenser. Verksamheten behöver fundera kring vad som behöver göras språkligt och kulturellt för att minska kränkningarna.

Flera av de elever som förekommer som kränkta och/eller kränkande, är återkommande i flera händelser och under flera punkter inom kartläggningen. Majoriteten av dem har redan pågående insatser av stödjande karaktär. En översyn av de förebyggande insatserna bör genomföras av klasslagen/ arbetslaget runt de här eleverna.

I kartläggningen framkommer en del individuella upplevelser som inte framkommer hos någon ytterligare elev (enstaka händelser). Därmed finns det inget mönster i svaren för gruppen. Händelserna bör dock tas på allvar, diskuteras och följas upp av det klasslag som berörs.

Resultaten för de olika årskurserna utgör underlag för den reviderade planen mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Resultaten har använts som utgångspunkt av klasslärare, klasslag, trygghetsråd och EHT, för att kunna följa upp de åtgärder som de är tilldelade att göra enligt ovan.

För fördjupad information finns Bilaga 1 att tillgå.

Vad kan ni anta att det beror på?

Trivseln i skolan verkar vara god enligt resultatet. Trovärdigheten i svaren kan ifrågasättas beroende på elevernas svar som framkommer i senare frågeställningar. Det framstår en bild av att eleverna trivs trots den relativt tuffa miljön, vilken framträder i enkätsvaren. Det kan bero på att relationen mellan personal och elev är god liksom att tillit finns.

De flesta eleverna ger intrycket av att vara aktiva under rasterna, endast ett fåtal står och tittar på. Det är positivt att eleverna lägger märke till de elever som verkar vara ensamma. Personalens syn är att det är fler än vad enkäten visar, som inte vet vad de ska göra på rasterna eller inte vet hur man leker. Många elever som börjar skolan verkar sakna träning kring att vara en del av ett socialt sammanhang, större än familjen.

De flesta eleverna ger intrycket av att vara aktiva under rasterna, endast ett fåtal står och tittar på. Det är positivt att eleverna lägger märke till de elever som verkar vara ensamma. Personalens syn är att det är fler än vad enkäten visar, som inte vet vad de ska göra på rasterna eller inte vet hur man leker. Många elever som börjar skolan verkar sakna träning kring att vara en del av ett socialt sammanhang, större än familjen.

Med stigande ålder ökar andelen elever som uttrycker att de har blivit osams eller inblandade i konflikter via nätet. Den ökande användning av digitala medel gör att alla elever har mer eller mindre obegränsad tillgång nätet och dess funktioner. Sannolikt är det svårt för eleverna att kunna skilja på skola och privatliv, vilket gör att det vävs samman. Många gånger är kompisarna desamma på skoltid som fritid.

Kategorin som är högt representerad i kartläggningen är *"Annan kränkning av elev"*. Det gäller kränkning med ord, slag eller knuffar och uteslutning/att inte få vara med samt meddelande på internet/mobil. Till viss del beror antalet kränkningar på att det finns kommunikationssvårigheter. Ibland feltolkas och efterfrågas inte vad den andra menar eller så utgår eleven från sina egna referenser. Elever kan ha svårt att visa respekt för den andra och är snabb att gå till angrepp. De elever som gör andra rädda utgörs av en handfull elever. Inte sällan finns dessa elever i våra kränkingsärenden. Det pågår ett långsiktigt arbete kring de elever som nämns.

Några av de nämnda platser som inger rädsla är ställen där eleverna inte ska befinna sig. Det kan handla om prång bakom byggnader, trappnedgångar och andra undanskymda platser. Fotbollsplanen utgör en plats för konflikt. När det gäller toaletter kan det härledas till svårigheten att klara av att låsa och öppna eller att det känns obehagligt när det är blött på golvet.

Upplevelsen av att duschar och omklädningsrum upplevs obehagliga kan förklaras med bristen på avskildhet.

Vilka insatser kan behövas för att undanröja hindren och riskerna?

Se *"Aktiva åtgärder för att nå målen"*

Beslutade åtgärder

Arbetet med att främja och förebygga kränkande behandling och diskriminering ska vara målinriktat och verksamheten ska genomföra åtgärder för att förhindra att det uppstår. Att arbetat ska vara målinriktat innebär att verksamheten ska sätta upp mål för sitt förebyggande arbete.

Konkreta och uppföljningsbara mål samt åtgärder som ska genomföras för att nå målen

Mål	Aktiva åtgärder för att nå målet
Att varje elev har något att göra på rasten och har någon att vara med	<p>Klassläraren har ett medvetet förhållningssätt samt en plan ihop med eleverna före rasten.</p> <p>På raster ges möjligheten att delta i en styrd aktivitet som fritidspersonal ansvarar för.</p>
Att otrygga platser skannas av. Hitta lösningar för att hantera dessa.	<p>Klassrådet diskuterar om det finns otrygga platser och i så fall vilka och varför. Elevrådet följer upp det som framkommer.</p> <p>Översyn av vuxennärvaro på fotbollsplaner, vid den provisoriska skolgården, omklädningsrum samt kapprum.</p> <p>Klasslagen följer upp enskilda elever och deras upplevda rädsla och otrygghet gällande platser inom- och utomhus.</p> <p>Översyn av skolgårdens utebelysning behöver ske.</p> <p>All skolpersonal behöver uppmärksamma eleverna på vilka toaletterutiner som gäller. Detta för att öka trevnaden.</p>
Att förstå vad det innebär att ingå i ett socialt sammanhang.	<p>Klasser och fritidsgrupper går igenom skolans ordningsregler. Klassen/gruppen skapar klassgemensamma regler.</p> <p>För att öka den personliga utvecklingen kan uppföljning med ritprat användas. Detta genomförs av någon personal i klasslaget.</p> <p>Klasslagen uppmärksammar de elever som</p>

	<p>verkar vara ensamma på raster genom olika insatser.</p> <p>Personalen arbetar för att de olika språken används på bästa sätt. Detta för att alla ska känna sig så inkluderade som möjligt.</p>
Att hantera sociala medier på ett ansvarsfullt sätt.	<p>Utifrån ålder medvetandegörs eleverna om vad det innebär att vara nätsmart. Detta med avseende på:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kroppens värde - gränssättning - rättigheter och skyldigheter - ord- och bildspråkets betydelse - förståelse kring hur snabbt något kan spridas.
Att öka kunskaperna runt begreppen diskriminering, trakasserier och annan kränkande behandling	<p>Återkommande utbildningstillfällen för personalen.</p> <p>Återkommande undervisning för eleverna.</p>

Uppföljning och utvärdering av beslutade åtgärder

Hur ska åtgärderna följas upp och utvärderas?

Åtgärder utvärderas av arbetslagen under mars.

I slutet av vårtermin har elevhälsoteamet utarbetat ett förslag till ny plan som därefter går ut på remiss till trygghetsrådet.

Vem ansvarar?

Elevhälsoteamet

Vilka ska delta?

Personal

Rutiner för akuta situationer

Bakgrund

Enligt Skollagen 6 kap. 10 § är en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Första stycket första och andra meningarna ska tillämpas på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen (2008:567).

Följande riktlinjer förtydligar ansvarsfördelningen mellan rektor och huvudmannen. Arbetet i de olika verksamheterna ska präglas av en nolltolerans mot kränkningar.

Anmälningsskyldighet

Varje lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling eller diskriminering i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn som i sin tur har anmälningsskyldighet till huvudmannen.

Utredningsskyldighet

Skolan är skyldig att utreda händelsen så fort det kommit till skolan kännedom att det förekommit kränkningar eller att något barn känner sig kränkt. Utredningen inriktas på att bedöma vilka åtgärder som måste vidtas för att förhindra fortsatta kränkningar.

Utredningen blir av vikt för att huvudmannen ska kunna vidta relevanta åtgärder och för att dessa ska ha effekt.

I vissa situationer kan det vara tillräckligt att genom några frågor för att få händelsen klarlagd och därigenom utagerad. En sådan enkel utredning kan dock bara anses tillräcklig om det framgår att händelsen varit bagatellartad. I andra mer komplicerade fall av kränkningar kan utredningsskyldigheten bli mycket långtgående och omfatta fler barn eller elever samt personal.

Huvudmannen måste få kännedom om uppgifterna för att utredning ska kunna inledas och eventuella åtgärder vidtas. Huvudmannen är även skyldig att skyndsamt se till att en anmälan utreds.

Barn- och utbildningsnämnden i Vetlanda har delegerat ansvaret att utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling till rektor. Utredningen anmäls till barn- och utbildningsnämnden, för att nämndens ledamöter ska få information om hur ärendet har utvecklats.

Rutin och ansvarsfördelning

I normalfallet

1. När en lärare eller annan personal får kännedom om/misstänker att ett barn är utsatt för kränkande behandling eller diskriminering sker **omedelbart** en anmälan till rektor.
2. Rektor skickar anmälan till barn- och utbildningskansliet, som diarieför ärendet. Kopia på anmälan läggs i elevakten.
3. Rektor eller av rektor utsedd personal utreder **skyndsamt** omständigheterna kring den uppgivna kränkningen eller diskrimineringen. Utredningen belyser allsidigt vad som inträffat samt omfattar både den eller de som kan ha utfört kränkningen och den som har blivit utsatt.
4. Utredningen ska leda till att verksamheten får tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma vilka åtgärder som måste vidtas för att få trakasserier eller den kränkande behandlingen att upphöra. Utredningen lämnas till barn- och utbildningskansliet, kopia läggs i elevakten.
5. Utredningen anmäls också till barn- och utbildningsnämnden, där den noteras i protokollet som ett delgivningsärende.

Särskild rutin för personal finns på intranätet: [BU Kränkande behandling, rutin](#)

Undantag

I det fall ett barn är utsatt för *långvarig kränkande behandling eller trakasserier* eller *då personal är inblandad*, överlämnas utredningsansvaret till verksamhetschef grundskola och därefter vidtas de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Utredningen anmäls också till barn- och utbildningsnämnden, där den noteras i protokollet som ett delgivningsärende.

Lagar och styrdokument

I skollagen kap 6, i läroplanen för förskolan kap 1 och 2.1, samt i diskrimineringslagen regleras arbetet mot diskriminering och kränkande behandling.

Skollagen kap. 6

I 6 kapitlet skollagen finns regler om aktiva åtgärder mot kränkande behandling. Det innebär att huvudmannen för en förskola är skyldig att se till att det i varje förskola bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen ska se till att det dels genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn utsätts för kränkande behandling, dels årligen upprättas en plan mot kränkande behandling. Planen mot kränkande behandling ska innehålla en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever samt en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Det finns i 6 kapitlet skollagen också regler om förbud mot kränkande behandling och repressalier och om skyldighet att anmäla, utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling.

Barns ska vara delaktiga i arbetet med planen mot kränkande behandling.

Diskrimineringslagen

Reglerna om aktiva åtgärder mot diskriminering finns i 3 kap. diskrimineringslagen. Här regleras förskolans skyldighet att arbeta med aktiva åtgärder som omfattar alla diskrimineringsgrunder. Arbetet med aktiva åtgärder för att motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter ska omfatta diskrimineringsgrunderna:

- Kön
- Könsöverskridande identitet eller uttryck
- Etnisk tillhörighet,
- Religion eller annan trosuppfattning,
- Funktionsnedsättning,
- Sexuell läggning
- Ålder

Här finns också en skyldighet att genomföra arbetet med aktiva åtgärder enligt ett övergripande ramverk. Aktiva åtgärder är ett förebyggande och främjande arbete för att inom en verksamhet motverka diskriminering och på annat sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund. Det har också införts en skyldighet att ha riktlinjer och rutiner för verksamheten i syfte att förhindra trakasserier och sexuella trakasserier. Kravet på en likabehandlingsplan har ersatts med ett allmänt krav på skriftlig dokumentation.

Diskrimineringsgrunder

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- En flicka går före en pojke i kön till en förskola med motiveringen att det redan finns en stor majoritet pojkar på förskolan. (diskriminering)
- När barnen leker på gården berättar Peter för sin förskollärare Gunilla att han vill ha en likadan röd mössa som Fatima. Han tycker att den är väldigt fin med små glitterhjärtan på. Gunilla säger skrattande "Då kanske vi ska kalla dig för Petra så att de andra inte tror att du är Fatima". Hon berättar för de andra barnen om det och alla skrattar åt Peter. (trakasserier på grund av kön)

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från "det normala".

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Sedan ett år tillbaka markerar Erik, 5 år, tydligt att hon helst vill vara flicka och kallas hon och henne. Föräldrarna har gått med på hennes önskemål att bära klänning. En dag är Erik ledsen när pappa kommer till förskolan för att hämta henne. Hon berättar att hon inte fick följa med på utflykt eftersom hon vägrade att ta på sig ett par byxor. Pappa frågar personalen varför Erik skulle byta till byxor och får svaret: "Det får vara någon måtta med tramset." Pappan blir också uppmanad att i fortsättningen klä Erik i "riktiga kläder" eftersom några barn har börjat reta henne för att hon bär klänning. (diskriminering och trakasserier)

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En förskola med många barn med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn när man tar in nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. (diskriminering)
- En av förskollärarna uttalar sig negativt om polacker inför barnen. I barngruppen finns det ett polskt barn som tar illa vid sig. (trakasserier)

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Axel går i Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens söndagsskola. Hans förskollärare säger "Usch, vilket trams! Ska du bli en sådan där bibelfanatiker?" (trakasserier)
- Salima blir ledsen eftersom några av de andra barnen brukar skratta åt hennes mamma som bär muslimsk huvudduk när hon kommer och hämtar henne. En av förskollärarna tröstar Salima, men vidtar inga andra åtgärder. (trakasserier)

Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- Anna som har ADHD får inte börja på samma förskola som sin storebror. Kommunen, som tillämpar syskonförtur, tycker i detta fall att Anna ska börja på en annan förskola. Där finns det andra barn med samma diagnos och personalen har därför kunskap om denna. (diskriminering)
- David har muskeldystrofi som gör att han går klumpigt och ostadigt och har lätt för att falla. Några av barnen brukar reta David och kallar honom "Snubbelfot". Personal har hört att han blir retad, men har inte vidtagit några åtgärder. (trakasserier)

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Det har gått bra på förskolan tills James äldre bror kommer på besök. Några av barnen har hört när deras storasyskon i negativa ordalag kallat James bror för bög. Nu får James inte vara med och leka eftersom han har en "äcklig" storebror. Eftersom en av de vuxna på förskolan hör ordväxlingen utan att reagera känner James att han inte har någon att vända sig till. (trakasserier)

- Johanna är ny på förskolan och ska fylla i sitt familjetråd. Hon får en förtryckt mall där mammans och pappans namn ska fyllas i. Hon vill ha ett nytt papper med mamma och pappa, men får till svar att hon kan stryka över pappa och skriva dit "den andra tantens" namn. (diskriminering)

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd.

Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i skolan.

Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

- Malte är den enda sexåringen som går kvar i förskolan och inte har börjat i förskoleklass. Det är hans föräldrar som valt det. De andra barnen retar honom ofta för det. (trakasserier)
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra barnens pappor. Agnes blir sårad när de andra barnen skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. (trakasserier)

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder.

Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "bosniska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "mongo", "fjolla", "hora", eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en elev eller student känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Facebook).

Både skolpersonal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling

- Carl blir ofta kontaktad på nätet av elever på skolan. Där kallar de honom "pucko" och "tjockis". De har också lagt ut bilder av Carl på sociala medier. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.
- Lisa är stökig i klassrummet och vill inte lugna ner sig trots lärarens tillsägelse. Ett gräl som uppstår emellan dem slutar med att läraren ger Lisa en örfil.
- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på rasterna. Han är hellre ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Skolans personal tror att Oliver är ensam för att han tycker om det. "Han är en ensamvarg", säger klassläraren. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier.

Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när en elev, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Ytterligare information och stöd

Skolverket

<https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/krankande-behandling-mobbning-och-diskriminering>

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/koll-pa-studiero/framja-studiero-genom-att-motverka-krankande-behandling-och-diskriminering>

Diskrimineringsombudsmannen

<https://www.do.se/om-diskriminering/vad-ar-diskriminering/>